
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Pacheco Oliveras, Cristina; Segarra, Mila, dir. La immersió lingüística a Catalunya. : Evolució política i social del català en l'àmbit de l'ensenyament. 2015. 30 pag. (834 Grau en Estudis de Català i Espanyol)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/141506>

under the terms of the license

LA IMMERSIÓ LINGÜÍSTICA A CATALUNYA

**Evolució política i social del català en l'àmbit de
l'ensenyament**

**Alumna: Cristina Pacheco Oliveras
Tutora: Mila Segarra Neira
Grau: Estudis de Català i Espanyol
Curs: 2014-2015**

ÍNDEX

	Pàg.
1. INTRODUCCIÓ.....	2
2. EL CATALÀ A L'ESCOLA ABANS DE 1970 (LLEI VILLAR PALASÍ).....	3
3. NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA I L'ESCOLA EN CATALÀ.....	6
3.1. Entitats a favor, entitats contràries i la seva difusió.....	10
4. L'ESTATUT D'AUTONOMIA DE CATALUNYA (2006), LA LEC I LA LOMCE.....	16
4.1. Problemàtiques actuals.....	22
5. CONCLUSIONS.....	24
6. BIBLIOGRAFIA.....	26
6.1. Llibres, diaris i revistes.....	26
6.2. Lleis.....	28
6.3. Pàgines web.....	28

1. INTRODUCCIÓ

La definició que dóna d'*idioma* el *Diccionari de la Llengua Catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC) és clara: “llengua, especialment considerada com a pròpia d'una comunitat determinada”. El català, sense cap mena de dubte ho és, però el fet de pertànyer a un territori amb una altra llengua en comú a tot l'Estat ha fet més difícil la seva trajectòria.

Segons la UNESCO, un 50% de les 6.000 llengües que hi ha actualment al món estan en perill d'extinció, un 96% són emprades només pel 4% de la població mundial i 12, estan presents en la majoria del contingut virtual. Si bé és cert que el català és una llengua parlada actualment per més d'11.000.000 de persones, fa quaranta anys el nombre disminuïa a gran magnitud. A què es deu aquest canvi?

En aquestes fulles realitzarem un estudi minuciós de l'evolució política i social del català en el sector base de la nostra societat: l'ensenyament. Per aconseguir-ho, hem utilitzat diferents suports bibliogràfics, extrets de diversos àmbits, com ho són els llibres, les revistes, els diaris, els articles i les lleis, amb la finalitat d'establir quatre temàtiques ben diferenciades: història, política, dret i societat.

Per la primera d'elles, ens hem servit de diversos articles de revistes— en especial *Els programes de canvi de llengua de la llar a l'escola: el repte de la catalanització escolar*; *L'impuls de l'educació durant la segona república: l'ensenyament públic a Osona (1931-1936)*; *L'escola franquista. Maestros más santos que sabios. Depuració i exili*—per explicar, com es veurà en el primer apartat del treball, la situació històrica de la llengua catalana abans i durant el franquisme, les associacions que sorgiren per defensar-lo i la seva primera entrada oficial amb la *Ley General de Educación* o el que és el mateix: la Llei Villar Palasí de 1970.

Una vegada finalitzada aquesta tasca, hem emprat diversos llibres d'investigació— en especial *La dreta espanyola a Catalunya*; *La guerra de la llengua*; *La immersió lingüística a Catalunya, un projecte compartit* i capítols de llibre com “Autonomia política i conflicte lingüístic a Catalunya entre 1976 i 1987”— i diverses lleis—la de Normalització Lingüística del 1983, la LOGSE del 1990, la Llei de Política Lingüística del 1998, l'Estatut d'Autonomia del 2006, la LEC del 2009 i la LOMCE del 2013—, per elaborar gran part del cos del treball.

Tal i com es pot preveure, s'ha realitzat de manera cronològica per tal de relatar tots els fets com si d'una història es tractés. És per això que, en l'últim apartat, ens trobarem

amb els esdeveniments més recents– tots ells extrets de diversos articles de diaris i revistes– per poder explicar la situació política actual, les seves problemàtiques i les seves intencions.

Per tant, es pot considerar que aquest treball no ha seguit una única font d'informació sinó que n'ha fet ús de diverses– totes elles amb diferents perspectives– però amb una única intenció: analitzar el camí que ha anat realitzant el català.

Tot i que la Immersió Lingüística es pot considerar tota una victòria, anirem veient pas a pas com s'ha anat desenvolupant en la nostra societat i, sobretot, si està evitant que el català pugui esdevenir una llengua en perill d'extinció, perquè tal i com s'explica al llibre *Història social i política de la llengua catalana*: “quan una comunitat lingüística abandona el propi idioma no ho fa mai per causes naturals, sinó com a conseqüència d'accions polítiques i socials engegades per grups socials dominants que busquen aconseguir una finalitat d'acord amb els seus interessos” (RUIZ, SANZ i SOLÉ, 1996: 17).

2. EL CATALÀ A L'ESCOLA ABANS DE 1970 (LLEI VILLAR PALASÍ)

Exceptuant l'època del catalanisme, a finals del segle XIX, en què s'havia implantat el català en l'àmbit de l'ensenyament per crear una escola catalana no només en continguts sinó també en llengua i, les iniciatives dutes per l'Ajuntament de Barcelona anys més tard, es pot assegurar que abans del 1931, l'any de la Segona República, la situació de l'ensenyament havia tocat fons. Els esforços realitzats en el període de la Mancomunitat de Catalunya (1914-1923) havien estat interromputs durant la dictadura de Primo de Rivera i, en les comarques més interiors, no havia arribat a funcionar. Per això, mentre a Europa hi havia un bri de renovació pedagògica, l'ensenyament primari i públic a la comunitat catalana va deixar d'avançar.

El deficient estat dels centres escolars, la manca d'escoles necessàries, la insuficient oferta de places, per no anomenar els antics mètodes que s'utilitzaven per sostenir l'ensenyament a les aules i que mantenien, cada dia més, una presència quasi inesborrable de l'espanyol i del catolicisme en el sistema escolar. Aquest fet, juntament amb la mala formació i preparació pedagògica dels mestres, afirmava més que mai la necessitat d'una millora en el sistema educatiu del moment que tanta confiança hi havien dispostat els grups socials més influents de l'època.

Va ser amb la proclamació de la Segona República – el 14 d'abril de 1931– quan la situació de l'ensenyament a Catalunya va experimentar un gran canvi arran d'una

reforma ideològica, política i social que, amb la col·laboració de la Generalitat i les mobilitzacions d'Escola Nova, Escola Moderna i Escola Republicana, es va poder combatre l'analfabetisme per tal d'acollir a les escoles el major nombre d'alumnes possible i incrementar l'escolarització i el nombre de graduats escolars. Així mateix, amb pedagogia activa, es va poder reorganitzar la formació del professorat per modificar i millorar la seva pràctica com a mestres a les aules. A més a més, es va iniciar un procés per reorientar el caràcter identitari de l'escola pública amb la intenció de fer-la esdevenir democràtica, laica i catalana. És per això que, de manera progressiva, es va anar aplicant l'ensenyament en català als diferents centres de les diferents comarques –que, com que ja s'hi parlava català, no van tenir cap problema en posar la reforma en pràctica– per tal de regularitzar el bilingüisme.

No obstant això, el 1936, amb l'inici de la Guerra Civil i més endavant amb la victòria de les tropes feixistes, es va tornar a retrocedir en el temps: van eliminar per complert tot indici d'escola laica, liberal i coeducativa per fer-ne una altra basada en la resignació i la obediència a partir d'uns valors religiosos i polítics. Els mestres que havien arribat a formar part del Comitè de l'Escola Nova Unificada¹ (CENU) i que encara pretenien ensenyar els valors del sistema republicà, van ser castigats per les Comissions Depuradores Provincials². Va ser per això que, en gran part, molts docents van emprar l'exili. Mentre que la majoria dels que van optar per quedar-se, van haver d'adaptar-se a les noves normes si volien conservar la feina. En definitiva, es va anul·lar el rastre de tot allò que fins el moment havia estat anomenat català per usar *el idioma de la nación*, o més ben dit, l'espanyol.

Davant d'aquesta situació, la societat catalana no va mantenir els braços creuats i, durant quaranta anys, va conservar el seu esperit reivindicatiu més viu que mai per demanar l'ensenyament del català i el seu ús en la vida quotidiana. És per això que, a finals dels anys quaranta i principis dels cinquanta, van sorgir algunes escoles que el van emprar com a llengua de docència– parcialment– a pesar del risc que suposava. Més endavant, en els anys seixanta, van aparèixer “iniciatives socialment organitzades per superar l'estat de depauperació i alienació en què es veia sumida l'escola de Catalunya” (ARENAS i MUSET, 2008: 39). Hi destaquen: Òmnium Cultural amb la Delegació

¹Institució creada l'any 1936 per formar una escola en català, gratuïta i laica.

²Creades per eliminar professionalment a totes aquelles persones que pretenguessin alterar el sistema educatiu que s'havia començat a inculcar.

d'Ensenyament Català (DEC), creat el 1960, i l'Escola de Mestres Rosa Sensat del 1965.

Per una banda, aquesta última proposava una escola bilingüe— no només d'aprenentatge sinó també per a dur a terme les lliçons— on els alumnes havien de ser educats en la seva llengua familiar— una línia que tenia molt a veure amb la situació de la República, amb el Decret de Marcel·lí Domingo i el tipus d'escola que s'intentava recobrar. En canvi, la DEC d'Òmnium Cultural proposava una idea allunyada d'aquest plantejament. Tant els continguts de les matèries com l'idioma de docència havia de ser únicament en català, indiferentment del què els alumnes parlessin a casa.

No obstant això, mantenien dos punts en comú: no s'havia de separar els alumnes per raons de llengua i, en acabar els estudis obligatoris, havien d'haver assolit un bon coneixement tant de català com de castellà. Per tant, tot i que encara seguia havent-hi dictadura, es van poder aplicar aquestes línies educatives en diversos centres d'iniciativa social i en alguns de públics que connectaven amb el model establert pel CENU en plena guerra civil.

Va ser, però, el 4 d'agost de l'any 1970 quan sorgí per primera vegada la llei que permetria l'oficialitat del català a les escoles durant el franquisme: la *Ley General de Educación y Financiamiento de la Reforma Educativa*, impulsada pel ministre d'Educació José Luis Villar Palasí.

La llei establia l'ensenyament obligatori fins als 14 anys mitjançant l'EGB— *Educación General Básica*—, dividida en dues etapes: la primera de primer fins a cinquè i la segona de sisè fins a vuitè. Vuit cursos en total. Un cop finalitzada, l'estudiant podia iniciar-se en el món laboral o continuar la seva carrera estudiantil a partir del BUP— *Bachillerato Unificado Polivalente*— o FP—Formació Professional.

El BUP tenia una durada de tres anys i incloïa un curs addicional dedicat a l'orientació universitària (COU) per poder accedir a aquest tipus d'estudis. Cada curs ofería nou assignatures obligatòries— menys el tercer que n'oferia sis— i quatre d'optatives— per escollir-ne tres— segons la branca seleccionada: lletres o ciències.

La gran novetat, però, va ser la incorporació de les llengües natives en els programes d'educació per aquelles comunitats que en tinguessin per tal de “*favorecer la integración escolar del alumno que ha recibido como materna una lengua distinta de la nacional, y por otra, al indudable interés que tiene su cultivo desde los primeros niveles educativos como medio para hacer posible el acceso del alumno a las manifestaciones culturales de tales lenguas.*” (Decret 1433, 1975:14249). Aquest fet va permetre a molts

estudiants d'EGB i de BUP iniciar-se en l'aprenentatge del català, basc i gallec de manera oficial.

3. NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA I L'ESCOLA EN CATALÀ

De mica en mica la llengua catalana s'havia anat obrint pas de manera esglaonada entre la població catalana i, sobretot, en l'ensenyament. A finals del curs 1978-1979, només un 61% dels alumnes havien rebut ensenyament en català, mentre que, un any després, la xifra augmentava al 90% i arribava a la seva totalitat en el curs 1982-1983 amb l'aplicació de la Llei de Normalització Lingüística, aprovada el 18 d'abril de l'any 1983.

En gran part, si va ser possible arribar a aquesta xifra va ser gràcies als cursos de reciclatge que va emprendre el professorat de manera voluntària per poder fer possible aquesta realitat. No obstant això, la Llei de Normalització va iniciar un recorregut que s'impulsava amb valentia i esperances per millorar encara més tot el que ja hi havia.

Definia el català com a llengua pròpia de Catalunya: “la llengua catalana, element fonamental de la formació de Catalunya, n'ha estat sempre la llengua pròpia, com a eina de comunicació i com a expressió i símbol d'una unitat cultural” (Llei 7, 1983: 3). Per primera vegada s'esmentaven en un text legislatiu els drets lingüístics dels ciutadans, el quals, no solament tenien el dret de conèixer el català sinó també d'expressar-s'hi de manera oral i escrita “en les relacions i els actes públics, oficials i no oficials” (article 2.1) si així es decidia, sense que hi hagués cap acte de discriminació per utilitzar-lo ja que “ningú pot ser ésser discriminat per raó de llengua oficial que empra” (article 2.3).

S'hi manifestava que el català havia d'esdevenir llengua pròpia en tots els nivells educatius menys en el cas dels infants, que podien emprar el castellà si els seus pares així ho desitjaven: “els infants tenen dret a rebre el primer ensenyament en llur llengua habitual, ja sigui el català o el castellà” (article 14.2). A més a més, en els centres educatius superiors tant alumnes com professors tenien el dret d'expressar-se— de manera escrita o parlada— en una de les dues llengües oficials i els docents dels centres d'ensenyament no universitari havien de conèixer-les per igual.

Tanmateix, tot i que es pretenia impulsar el català, no s'acabava d'aplicar del tot en alguns àmbits de l'ensenyament. Com s'especifica a “Autonomia política i conflicte lingüístic a Catalunya entre 1976 i 1987”: “Tot i ser probablement el projecte legislatiu més important que ha elaborat el Parlament, no passa de ser una llei de continguts mínims, una llei protectora i no pas normalitzadora” (SEGARRA, 1990: 102). No

obstant això, el Departament d'Ensenyament va iniciar una via més directa cap a la catalanització absoluta per a tots aquells centres que ho desitgessin, anomenada: la Immersió Lingüística. En el llibre *Llengua i educació a la Catalunya d'avui*, Joaquim Arenas— un dels seus ideòlegs— ho explica així:

Després de comprovar que les classes de català, d'unes hores per setmana, no garantien per a tots els alumnes un coneixement i una competència lingüística suficient; ni la introducció d'assignatures en català a partir del 1982 no garantia tampoc aquesta competència ni els hàbits d'ús lingüístic per utilitzar normalment la llengua, el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya inicià un projecte tècnico-pedagògic específic: el programa d'Immersió Lingüística, el model català d'ensenyament precoç de la llengua. Aquest programa s'aplica a les escoles on el percentatge de nens no-catalanoparlants és superior al 70%, i consisteix en l'ensenyament totalment en català amb l'aplicació d'una metodologia específica (ARENAS, cit. En VOLTAS, 1996: 65).

En altres paraules, la immersió permet assolir el domini d'una segona llengua utilitzant-la com a vehicular en l'aprenentatge per tal que hi hagi, també, una comunicació social en tots els àmbits de l'escola i en totes les activitats extraescolars. És a dir, un canvi de llengua de casa a l'escola, amb l'autorització dels pares i amb la finalitat que l'alumne no abandoni la seva llengua materna.

El referent va venir del Quebec, on van implantar el model d'immersió amb el francès. Aquí, però, va ser tot un repte perquè la majoria dels professors no havien après català durant la seva escolarització, amb la qual cosa, s'implantaren cursos i tallers per solucionar-ho.

Aquest model lingüístic va fer possible que durant els primers cursos molts alumnes no catalanoparlants poguessin continuar emprant el català com a llengua vehicular, que aprenguessin castellà de manera gradual i finalitzessin l'educació obligatòria amb un bon nivell d'ambdues llengües per igual. Per això, però, era imprescindible la implicació i la bona actitud per part de les famílies que no tenien com a llengua materna el català. A més a més, el programa estava en seguiment constant per part de figures universitàries rellevants com ho són el doctor Miquel Siguan, el psicolingüista Ignasi Vila i molts altres.

Aquest nou model es començà a implantar durant el curs 1983-1984 a 19 aules de 12 escoles públiques de Santa Coloma de Gramenet després que es consultés en les preinscripcions de parvulari la llengua d'ensenyament que volien. Només un 13'3% posaren el català. No obstant això, al llarg dels anys següents el nombre de famílies interessades augmentà fins un 51%.

La implantació va ser progressiva sobretot en les poblacions amb més nombre de castellanoparlants. Començà al Maresme en el curs 1984-1985 i posteriorment s'aplicà a Barcelona i a la seva àrea metropolitana, al Baix Llobregat, al Vallès Occidental i Oriental, a Tarragona i els seus nuclis i a Lleida i les seves zones industrials.

Es pot considerar que entre l'any 1978 i el 1984 va ser la seva fase de gestació. Òbviament no tots els centres ho aplicaren però, els que sí que ho feren, intentaren tenir en compte la realitat lingüística dels seus alumnes. Per exemple, els centres en els què hi predominava el català, la immersió s'aplicà d'una manera total. En canvi, en els que no, començaren des de pàrvuls progressivament fins a EGB o començaren per algunes assignatures en concret. Estava clar que la idea d'immersió anava molt més enllà de parlar català a les aules, es tractava que l'alumne es familiaritzés amb l'idioma d'una manera més completa, amb la qual cosa, era imprescindible la figura del professor per emprar el català no només a les aules sinó també per dirigir-se als alumnes fora d'elles.

L'any 1992 es va arribar a aplicar el programa a 800 escoles d'arreu de Catalunya amb uns 55.000 nens i nenes castellanoparlants més que iniciaven els estudis en català cada any i que anava en augment progressivament.

Dos anys abans, però, s'aprojava la Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu (LOGSE) en el Congrés dels Diputats de Madrid. Específicament el 3 d'octubre del 1990. Aquesta llei instaurava l'ensenyament obligatori fins als 16 anys per finalitzar amb l'antic sistema d'avaluació i d'assignatures i establir uns nous criteris basats en una renovació pedagògica en l'ensenyament. Aquí, a Catalunya, va ser ben rebuda. Segons Joaquim Arenas: "S'ha de dir que mai cap llei d'educació de l'Estat havia possibilitat com aquesta la implantació del concepte educatiu català i de la nostra teoria sobre el tractament de la llengua catalana" (VOLTAS, 1996: 67).

Durant l'any 1991 s'elaboraren els decrets per aplicar la reforma a Catalunya en els ensenyaments de l'educació infantil, primària i secundària que apareixerien per escrit al llarg de l'any 1992. El primer—una ordenació general dels tres ensenyaments— es presentà el 9 de març i, el 28 d'abril, es presentaren tres més per precisar cadascun dels nivells educatius.

En la introducció del primer decret s'expressava el següent:

Històricament, les èpoques de millor qualitat i renovació pedagògica del nostre país han coincidit amb les de més alta catalanització de l'escola, en continguts, actituds i valors. La catalanitat de l'ensenyament significa, avui, que els infants i joves puguin trobar en el sistema educatiu, des del respecte als drets de tothom, els signes d'identitat que els

permetin créixer, integrar-se i desenvolupar-se com a ciutadans catalans (Decret 75,1992: 2048).

I en els articles:

“El català com a llengua pròpia de Catalunya ho és també de l’ensenyament. S’utilitzarà com a llengua vehicular i d’aprenentatge de l’educació infantil, de l’educació primària i de l’educació secundària obligatòria”(article 3.1).

“ En qualsevol cas, es respectaran els drets lingüístics individuals de l’alumne, d’acord amb la legislació vigent”(article 3.3).

Tal i com es pot apreciar, el català ocupà el primer lloc en totes tres varietats d’ensenyament i es finalitzà amb el sistema educatiu “de doble línia”– castellà i català– en les escoles que encara s’utilitzava –és amb aquest fet quan sorgiren entitats contràries a la immersió com per exemple CADECA. Més endavant en parlarem detingudament.

Anys més tard, específicament el 5 de gener de l’any 1998, es creà la Llei de Política Lingüística amb una voluntat política per part de la Generalitat de continuar impulsant el procés i recuperar el català en tots els àmbits de la vida social dels ciutadans.

S’expressaren dos conceptes en relació a la llengua: pròpia i oficial. El primer, emprat només per a la llengua catalana, obligava tant a les institucions catalanes com als poders públics a protegir-la i a utilitzar-la públicament. I el segon, en relació tant al català com al castellà, garantia als ciutadans els seus drets d’aprendre ambdues llengües, poder emprar-les en qualsevol activitat pública o privada i, fins i tot, poder ser atès per les administracions i els agents socials de servei al públic en qualsevol d’elles– sempre a elecció del ciutadà–. Tot, és clar, amb la seguretat que no hi hauria cap mena de discriminació.

Amb l’ensenyament succeïa el mateix, es garantia l’aprenentatge de les dues llengües sense cap mena de discriminació per parlar una o altre i, s’esmentava, que no es separaria l’alumnat en diversos grups. A més a més, es volia fomentar la docència universitària en català.

Es regulà també l’ús del català en les emissores de ràdio i televisió i s’establiren mesures per impulsar la premsa escrita, el llibre, la cançó, la cinematografia i l’espectacle, de la mateixa manera que incorporava “referències a la informàtica, les xarxes de comunicació telemàtiques i els productes d’enginyeria lingüística” (SOLÉ, 1998: 22).

Les empreses de serveis públiques i les concessionàries també ho aplicaren amb la finalitat d’assolir la igualtat entre castellà i català progressivament mentre la població catalana anava aconseguint, de mica en mica, el seu coneixement absolut.

3.1. Entitats a favor, entitats contràries i la seva difusió

Ara bé, què van suposar per a la població catalana tots aquests canvis? Si bé és cert que una part molt notable hi va estar d'acord, s'ha d'especificar que la immersió va ser, també, objecte de polèmica i crítica per altres.

Les primeres discordances van sorgir a principis dels anys vuitanta amb els cursos de reciclatge de català per als professors quan el Departament d'Ensenyament va dur-ne la direcció. Malgrat que mai va ser obligatori, molts docents ho van veure “com una amenaça per als seus drets” (ARENAS i MUSET, 2008: 134). Va ser per això que van publicar al *Diario 16* el *Manifiesto de los 2.300* a l'any 1980, un al·legat en contra de la immersió lingüística en català on s'hi recolliren unes dues mil tres-cents signatures— com el nom ja especifica— de diversos intel·lectuals i funcionaris de l'ensenyament que residien a Catalunya.

Tot i que el nombre de docents que el van firmar era molt petit en relació a la totalitat de professors d'arreu de Catalunya, s'estava posant de manifest una disconformitat que només seria el principi d'una llarga lluita per tornar a la situació que hi havia hagut abans a les escoles, on el castellà havia estat la llengua predominant.

Alguns d'aquests funcionaris més endavant van formar *Acción Cultural Miguel de Cervantes “La Cervantina”*, una associació que va rebre, el 25 de juny de 1992, el premi Nieto López —atorgat per la *Real Academia de la Lengua Española*— per la seva funció en defensa dels castellanoparlants a Catalunya. Es consideraven de la següent manera:

Un grupo de personas que tenemos conciencia de la importancia que está en juego y que desde una perspectiva pacífica, deseamos reivindicar el derecho de los ciudadanos castellanohablantes de Catalunya a no sufrir un plan calculado de erradicación de nuestro idioma en una tierra donde una gran parte de la población lo tiene como lengua propia (VOLTAS, 1996:29).

Creien que era molt greu “*el esfuerzo por privatizar a nuestros hijos del caudal de conocimientos y cultura vinculados a la lengua castellana, mediante un sistema educativo orientado a erradicar de ellos toda vinculación emocional hacia nuestro idioma*” (VOLTAS, 1996: 29).

El seu president va ser Jesús Asensio, catedràtic d'institut i, un dels seus militants, l'advocat Estevan Gómez Rovira— vinculat amb el feixisme—, el qual va emprendre en nom de “La Cervantina” un recurs en contra de la programació en català de TVE-Sant Cugat.

Tot i així, si aquestes entitats ja semblaven prou importants, durant la dècada dels anys 90 en va aparèixer una altra que ho era encara més: CADECA. Tot va començar amb l'escolarització d'un alumne en un centre on l'ensenyament era en català. La disconformitat del seu pare va fer que es formulés una demanda als tribunals en contra de l'institut per imposar l'ensenyament en aquesta llengua. La sentència va ser favorable, amb la qual cosa, es va iniciar un procés de queixes i demandes contrariant al Departament d'Ensenyament. Va ser aleshores quan, amb el suport d'altres pares, l'any 1993 es va formar *l'Asociación por la Tolerancia y Contra la Discriminación* que va acabar esdevenint com a *Coordinadora de Afectados en Defensa del Castellano* (CADECA). Van signar el *Manifiesto por la tolerancia lingüística. En castellano también, por favor*, per a defensar el dret dels alumnes en realitzar lliçons en castellà. Van fer menció als dictàmens de la UNESCO (1951), a la Constitució espanyola (1978) i a l'Estatut (1979).

Aquesta associació es creà arran de l'aprovació de la LOGSE i dels Decrets que s'aplicaren a Catalunya a favor de la immersió lingüística. Tot i que mai han mostrat per escrit el seu model ideal quant al tractament de les llengües en els centres educatius, mostraren diverses contradiccions palpables el dia en què dues persones de la mateixa entitat contestaren amb un "sí" i un "no" quant a: "si estarien d'acord amb un ensenyament al 50% en les dues llengües dins la mateixa aula" (VOLTAS, 1996: 69).

A partir d'uns extractes de l'entrevista que es realitzà a la seva presidenta, Àngela Diest— extrets del llibre *La Guerra de La Llengua*—, es poden entreveure algunes de les ideologies de l'entitat:

Deien que amb la immersió el nostre fill aprendria igualment el castellà, i que només així aprendria bé el català. I jo penso "però aviam, no m'estàs dient que els nens catalanoparlants ja en tenen prou amb l'assignatura de castellà per aprendre'l? Per què el meu fill ha de ser diferent, per què no n'ha de tenir prou amb l'assignatura de català? Si era dolent psicològicament per als teus fills aprendre-ho tot en castellà, per què el contrari ha de ser bo per als meus?[...] Ens volen vendre una cosa que ells abans no havien volgut per als seus fills (VOLTAS, 1996: 70).

Expressava, també, opinions contràries en relació a l'atenció individualitzada ja que l'alumne podria arribar a sentir-se "diferent" i "marcat" (VOLTAS, 1996: 70) i, el mateix, per la separació en diferents centres: "no cal complicar-se la vida, només fer el que es feia fins ara: dins d'una mateixa escola dues línies, A i B" (VOLTAS, 1996: 71). Quant a la possibilitat de l'ensenyament al 50% manifestava que no era adequat perquè molts alumnes no parlaven català a casa: "Que li ensenyin una cançó en català, o li

expliquin un conte, d'acord. Però el 50% no, perquè tornem al mateix. Primer seria un 50%, després més, després més..., i acabaríem com ara" (VOLTAS, 1996: 71).

Se li va arribar a preguntar per la situació del català durant el franquisme i la seva resposta va ser clara: "Franco no deixava publicar res en català a nivell oficial, i ara la Generalitat no publica res en castellà. Sí, a nivell oficial haig de dir que la situació actual és com amb Franco però a l'inrevés" (VOLTAS, 1996: 72). Per tant, tot i que mantinguessin algunes discordances entre membres de la mateixa entitat la seva ideologia no deixava dubtes.

Més endavant, de la mateixa manera que CADECA, van aparèixer també l'*Asociación de Profesores por el Bilingüismo*, l'any 1994 i l'*Asociación de Padres por el Bilingüismo*, oposades a acceptar el català com a llengua pròpia de l'ensenyament i de Catalunya.

Molts pares van sol·licitar que el primer ensenyament dels seus fills fos en castellà— dret acceptat per la legislació vigent—. Aquest fet va provocar certs debats i malestar en els centres educatius perquè "implicava un esforç complementari, gens útil, fins i tot per al mateix educand" (ARENAS i MUSET, 2008: 137).

L'any 1996, durant el procés d'elaboració de la Llei de Política Lingüística, es va crear el Foro Babel, una iniciativa cívica d'intel·lectuals: Mendoza, Marsé, Azúa, Tomeo, Rico, Trías, Llovet, García Cárcel, Jackson, Camps, Boadella, Regás, Mariscal, Moix, Camino, Coixet, entre d'altres, amb l'objectiu de crear un espai cívic per debatre qüestions com la del tema que ens ocupa.

Van crear un manifest amb la intenció d'"iniciar un debate sobre temas que, como si de algo sagrado se tratara, se exigía que permanecieran fuera de toda discusión" (DE CARRERAS, 1998). A la vegada que es mostraven a favor d'una nació culturalment plural de ciutadans front a "*inconcretos ideales de llegar a ser una nación soberana que, en realidad, esconden las deficiencias de la actuación política del presente*" (DE CARRERAS, 1998). Per tant, volia reintegrar "*el equilibrio entre libertad individual e integración social mediante una política bilingüista*" (DE CARRERAS, 1998).

Uns anys després, el 1998, aparegué Convivència Cívica Catalana liderada per Francisco Caja. Era i segueix sent una entitat formada per defensar els drets dels ciutadans amb finalitats estatutàries com promoure el respecte als drets i les llibertats de les persones, "*fomentar las virtudes cívicas, fortalecer los valores democráticos, actuar contra todo tipo de discriminación, ya sea por causa de sexo, raza, origen, lengua, opinión o credo, y defender la pluralidad cultural, educativa y lingüística en el espíritu*

de los principios recogidos en la Constitución Española de 1978” (Web oficial de Convivència Cívica Catalana).

Des de la seva creació ha estat centrada en defensar davant dels Tribunals de Justícia la llibertat lingüística “*vulnerada por los sucesivos gobiernos autonómicos, impugnando todos y cada uno de los reglamentos de desarrollo de la Ley de Política Lingüística*” (Web oficial de Convivència Cívica Catalana). I ha organitzat, també, diverses campanyes per la llengua d’ensenyament: “*Sociedad bilingüe, escuela bilingüe*” –1998– “*Por una escuela bilingüe y de calidad*” –1999– i “*Campaña por la libertad lingüística en los comercios*” –2008.

S’ha de dir, però, que mitjans de comunicació com l’*ABC*, *El Mundo*, *el País*, *Diario16*, *El Periódico*, la *COPE*, la *Cadena SER*, *TV3*, *A3TV*, *Canal Plus*... van fer possible la difusió de totes aquestes entitats, manifestos i ideologies. Només a l’any 1994 es van publicar 197 articles i notícies – tant a Catalunya com a tot l’Estat – en relació a aquest tema. Tot i que molts mitjans només informaven, altres van utilitzar l’oportunitat per estendre arreu del país allò que estava succeint a Catalunya. Vegem-ne algun exemple:

El 12 de setembre de 1993 es publicà una notícia a la portada del diari *ABC*: “*Igual que Franco, pero al revés: persecución del castellano en Catalunya*”. El titular anava acompanyat d’una gran imatge de Jordi Pujol i un text a la part inferior:

El idioma catalán es uno de los grandes tesoros culturales de España. En catalán se ha creado una espléndida literatura y en catalán se expresa el pueblo de una de las más entrañables y fecundas regiones españolas. Apoyar y ensalzar el catalán, en contra de lo que hizo la dictadura, es labor imprescindible de la Monarquía de todos, en beneficio de la cultura española. Pero reconocer lo que al catalán le corresponde no supone que se tome a la vez una venganza provinciana y mezquina contra el castellano. Un hombre de tan buen sentido como Jordi Pujol debe ya tomar cartas en el asunto y evitar que desde ciertos organismos de la Generalitat, haciendo lo mismo que la dictadura, algunos personajillos continúen con una campaña de persecución contra el castellano [...]. En España algunos[...] de la Generalitat tratan de erradicarlo de una admirable región española (ANSON, 1993).

La notícia creà un impacte de tal magnitud que dies més tard, explícitament el 3 d’octubre d’aquell mateix any, *La Vanguardia* publicà un article titulat “*El castellano no está perseguido*”, on s’hi mostraven els resultats d’una enquesta realitzada tant a ciutadans d’arreu d’Espanya com de Catalunya. Dels primers, un 51% assegurava que no hi havia cap persecució en contra del castellà i, dels segons, un 84%.

Mesos abans, però, ja s'havia publicat una novel·la anomenada *Extranjeros en su país*, publicada per una editorial desconeguda de Madrid anomenada Ediciones Libertarias i signada amb el pseudònim d'Azahara Larra Servet. La novel·la explicava la història de l'Adrià, un professor d'institut d'origen immigrant que defensava els drets d'un dels seus alumnes en el moment en què feia la seva pròpia interpretació de la història de Catalunya. A partir d'aquell moment, tant els seus companys com la seva xicota li giraren l'esquena, l'acusaren de ser feixista i fins i tot intentaren agredir-los –a ell i a l'alumne– en una manifestació nacionalista que realitzaren els alumnes del centre.

El llibre manifestava que el castellà– considerat per l'Administració autonòmica com una llengua estrangera– era la llengua pròpia de Catalunya de la mateixa manera que ho era el català. Assegurava que s'estava exercint una política de neteja lingüística amb l'objectiu d'eradicar-lo i que, des del Departament d'Ensenyament, s'estava intentant inculcar una ideologia nacionalista i odi xenòfob cap als espanyols.

Quant a CADECA, diaris com *El Mundo*, *el Diario 16*, *ABC* i, emissores com la *COPE*, van permetre la seva difusió en més d'una ocasió alhora que difongueren altres notícies relacionades amb la “eradicació” del castellà a Catalunya.

No obstant això, també es van poder difondre declaracions favorables com per exemple amb l'interrogatori realitzat a Joan Maria Pujals– conseller d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya durant la legislatura de l'any 1992-1996– per Jesús Hermida a A3TV en relació a la Llei de Normalització Lingüística. Tot i que va ser feixuc i difícil, va poder explicar la bona intenció que hi havia amb la nova política que s'estava formulant a Catalunya durant aquells anys.

Paral·lelament, però, el Partit Popular de José María Aznar estava iniciant una campanya perquè el PSOE del govern central convoqués eleccions avançades. Per aconseguir-ho, havien d'intentar que el partit socialista no rebés suport per part de cap altre partit polític i que la seva legislatura fos inaguantable. Francisco Álvarez-Cascos adreçà un avís– o amenaça– als grups més minoritaris: “*Si el pacto se produce, el que se preste quedará marcado*” (CASTRO, cit. En CULLA, 2008: 323). Tot i així, res d'això va impedir que el govern de Felipe González prosperés, ja que tant el Partit Nacionalista Basc com Convergència i Unió van donar-li suport. Va ser aquí quan s'inicià tot.

Es començà a difondre informació perjudicial per als socialistes: “*ventajas financieras claras para Catalunya*” i “*posiciones desventajosas para una gran parte de las restantes comunidades*”(El País 12/07/1993, cit. En CULLA, 2008: 324) per crear debats, conflictes i dubtes en relació al nou govern. Tot i així, no es conformaren amb el

debat econòmic, decidiren obrir-ne un de nou relacionat amb la qüestió del nacionalisme: “*Yo no soy nacionalista; me siento profundamente español y creo que ha llegado el momento de fortalecer la idea de España, porque hay demasiada gente pendiente de la parte, y muy pocos del todo*” deia Aznar (*El País* 05/09/1993, cit. En CULLA, 2008: 326).

Es mostrava amoïnat per la llibertat lingüística de Catalunya i va mantenir la idea del dret dels pares per ser qui escollissin l’educació en castellà dels seus fills. Segons Vidal Quadras: “*Menos normalización, porque queremos ser simplemente normales y, más alternativa al socialismo es lo que Cataluña necesita*” (*El País* i *La Vanguardia* 27/09/1993, cit. En CULLA, 2008: 330).

Progressivament es va anar encenent una flama en alguns sectors de la societat per tal de fomentar tot allò relatiu a l’odi. D’aquí que a Catalunya apareguessin algunes entitats com CADECA o l’*Asociación por la Tolerancia* afiliades al PPC de Vidal Quadras.

Va ser a partir de les quals quan es començaren a crear diverses instàncies judicials al TSJC, al Tribunal Suprem i al mateix Tribunal Constitucional per impedir la immersió, tot i que no van ser gaire efectives ja que més de la meitat de la població ho acceptava i, a més, gran quantitat d’entitats aparegueren per combatre-les.

Col·lectius com Som Escola es van anar formant durant aquells anys per vetllar pels drets del català i donar resposta a tots els intents de derogar-lo. Han estat organitzant concentracions, xerrades, actes culturals... i el formen un total de 43 entitats cíviques i culturals i de tot el sector educatiu. Entre elles hi trobem Òmnium Cultural, l’Associació de Mestres Rosa Sensat; la Federació de Cooperatives d’Ensenyament de Catalunya (FECEC); el PEN Català; la Xarxa d’Entitats Cíviques i Culturals dels Països Catalans; la Xarxa d’Escoles Associades a la UNESCO (XEUAC); la Federació d’Associacions de Pares i Mares d’Alumnes de Catalunya (FAPAC); el Centre Unesco de Catalunya; el sindicat USTEC; la Plataforma per la Llengua i la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica, entre d’altres.

Per tant, com si d’una batalla en viu es tractés, s’anaren creant diversos bàndols amb un únic objectiu: lluitar per la llengua. No obstant això, la realitat era clara, i és que el català havia anat guanyant posicions d’ençà que s’havia implantat el nou model d’ensenyament. Arribarà molt més lluny? Més endavant ho descobrirem.

4. L'ESTATUT D'AUTONOMIA DE CATALUNYA (2006), LA LEC I LA LOMCE

Va ser a l'any 2006 quan s'aprovà l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Entre tots els seus plantejaments— alguns d'ells molt semblants als de les lleis anteriors— en destacarem els següents:

La llengua pròpia de Catalunya és el català i, per tant, havia de ser la llengua “d'ús normal i preferent de les administracions públiques i dels mitjans de comunicació públics de Catalunya” (article 6), alhora que era, també, la llengua d'aprenentatge i vehicular en el sector de l'ensenyament.

No obstant això, també havia de ser considerada— juntament amb el castellà— llengua oficial de Catalunya. Per tant, tothom havia de tenir el dret d'utilitzar-ne qualsevol de les dues i de conèixer-les adequadament a partir de les mesures que haguessin facilitat els poders públics de la comunitat catalana. A més a més, segons l'article 32, no hi havia d'haver cap mena de discriminació per la utilització de qualsevol d'elles: “Els actes jurídics fets en qualsevol de les dues llengües oficials tenen, pel que fa a la llengua, validesa i eficàcia plenes.”.

Tanmateix, tant la Generalitat com l'Estat espanyol havien d'iniciar les accions que fossin necessàries per tal que es reconegués l'oficialitat del català a la Unió Europea i la seva aparició i utilització en els organismes internacionals i “en els tractats internacionals de contingut cultural o lingüístic” (article 6.3). Alhora que s'havia d'impulsar “la comunicació i la cooperació de les altres comunitats i els altres territoris que compareixen patrimoni lingüístic de Catalunya” (article 6.4). Per tant, la Generalitat i l'Estat podien establir convenis i tractats per promoure i difondre la llengua catalana a l'exterior.

Expressava també que tothom havia de tenir el dret de ser ensenyat en català i d'utilitzar-lo no només com a llengua d'aprenentatge sinó també com a llengua vehicular a l'ensenyament universitari i en el no universitari. De la mateixa manera que, en el cas particular dels alumnes de l'ensenyament obligatori “tenen el dret i el deure” (article 35.2) de conèixer-lo de forma oral i escrita en acabar els estudis, igual que el castellà, sigui quina sigui la seva llengua habitual. Esmentava, però, que tant una llengua com l'altre havia de tenir una “presència adequada en els plans d'estudis” (article 35.2).

Tal i com ja es mencionava en la Llei de Política Lingüística del 1998, els alumnes tenien el dret de no ser separats ni en grups ni en centres per raons de llengua. I, aquells “que s’incorporen més tard de l’edat corresponent al sistema escolar de Catalunya” havien de “rebre un suport lingüístic especial si la manca de comprensió els dificultava seguir amb normalitat l’ensenyament” (article 35.4). Mentre que en els centres universitaris, alumnes i professors podien expressar-se oralment i per escrit en la llengua oficial que decidissin.

L'Estatut va ser aprovat el 2006 després d'un llarg procés de reforma, però aquell mateix any, el partit polític del Partit Popular i *Defensores Del Pueblo* van presentar un recurs d'inconstitucionalitat al Tribunal Constitucional per impugnar-lo. Quatre anys més tard, el 31 de juny del 2010, es resolgué i es publicà la sentència.

Tot i que el TC avalà gran part de l'Estatut, retallà 14 articles i en sotmeté 27 més a interpretació: “1º Carecen de eficacia jurídica interpretativa las referencias del preámbulo del Estatuto de Cataluña a “Cataluña como nación” y a “la realidad nacional de Cataluña. 2º Son inconstitucionales y, por lo tanto, nulos: la expresión “y preferente” del apartado 1 del art. 6 [...]” (Sentència 31/2010).

Recordem que el primer apartat de l'article 6 deia així: “La llengua pròpia de Catalunya és el català. Com a tal, el català és la llengua d'ús normal i preferent de les Administracions públiques i dels mitjans de comunicació públics de Catalunya, i és també la llengua normalment utilitzada com a vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament”. Tot i que és només un petit exemple en comparació a la immensitat d'aspectes que van modificar, ens serveix de model per mostrar la davallada que estava començant a sofrir—altra vegada— la llengua catalana.

Tot i així, un any abans que es resolgués el recurs, el 2009 aparegué la LEC —Llei d'Educació Catalana— que va ser aprovada pel Parlament de Catalunya i, per primera vegada, s'establien una sèrie de principis dedicats exclusivament al català per assegurar-ne la seva permanència i poder regular el sistema educatiu de Catalunya —excloent-ne el sistema universitari, que té una normativa específica.

La LEC estava basada en l'Estatut de Catalunya i en el Pacte Nacional d'Educació format pels parlamentaris de CIU, PSC, ERC i ICV-EUIA. Apostava per una educació en la què tant centres públics com concertats tinguessin la màxima excel·lència i, a la vegada, garanties quant a les competències econòmiques per al seu funcionament. A més a més, els atorgava certa autonomia perquè poguessin desenvolupar el seu propi projecte educatiu ajustat al seu entorn.

Consagrava el model lingüístic establert en el 1998 per la Llei de Política Lingüística—que permetia que el català fos llengua vehicular de l'ensenyament— i possibilitava al Govern de la Generalitat establir en el currículum les hores lingüístiques.

La llei expressava que els alumnes havien de garantir, en acabar els estudis obligatoris, un domini de les llengües oficials —català i castellà—, però tenia un tret distintiu: els alumnes nouvinguts que no coneguessin una de les dues llengües haurien de rebre una acollida personalitzada i “una atenció lingüística que els permeti iniciar l’aprenentatge en català” (article 10.2). A més a més, els centres educatius havien de programar les activitats que fossin necessàries per tal que els alumnes milloressin els seus coneixements de les dues llengües oficials, alhora que havia d’haver-hi, també, una “concordança entre les accions acadèmiques de suport lingüístic i les pràctiques lingüístiques del professorat i altre personal del centre” (article 10.2).

Per això, el Govern havia de garantir una oferta de l’ensenyament en català per aquelles persones no escolars que ho desitgessin —ja ho anomenava l’article 6.2 de l’Estatut.

A l’article 11, anomenat “El català, llengua vehicular d’aprenentatge”, es deia que el català era la llengua pròpia de Catalunya, la que s’utilitzava normalment com a “llengua vehicular i d’aprenentatge del sistema educatiu” (article 11.1). Apuntava que era la llengua que s’havia d’emprar en “les activitats educatives, tant les orals com les escrites, el material didàctic i els llibres de text, i també les activitats d’avaluació de les àrees, les matèries i els mòduls del currículum, han d’ésser normalment en català” (article 11.2), a excepció de les assignatures de llengua i literatura castelleses i de llengua estrangera.

Als alumnes, com altres vegades ja s’havia esmentat, no se’ls havia de separar per centres ni per grups i, si aquells que iniciessin el seu primer ensenyament eren parlants del castellà, si els pares ho desitjaven, podien demanar, en el moment de la matrícula i “d’acord amb el procediment que estableixi el Departament” (article 11.4) una atenció lingüística personalitzada en llengua castellana.

Quant als mestres dels centres, havien d’acreditar el domini de les dues llengües oficials, tant de manera oral com escrita, i emprar el català tant en les seves “activitats d’ensenyament i aprenentatge com en l’àmbit general del centre” (article 13.1). El Departament havia d’adoptar les mesures que fossin necessàries per “actualitzar les competències lingüístiques del professorat” i “promoure la creació i utilització d’eines didàctiques que facilitin l’ensenyament del català i en català” (article 13.2). També

havia d'establir mecanismes per tal d'assegurar el coneixement del català i del castellà del personal no docent de l'Administració Educativa. En resum, es tractava d'una llei creada exclusivament per a millorar el sistema educatiu català del moment i corregia els punts que trontollaven de les lleis anteriors.

Des de la Llei de Normalització Lingüística s'havia anat traçant un camí per aconseguir una escola catalana de qualitat i, tot i que encara no es preveïés així, va ser l'inici d'una gran moguda que s'aniria plasmant en les diverses lleis que vindrien posteriorment. Aquesta, finalment, ho va aconseguir. Tot i que no per gaire temps més degut a l'anul·lació de la mateixa en mans del ministre del Govern central José Ignacio Wert uns anys més tard.

Tot començà el 20 de novembre de 2011, quan es convocaren eleccions generals i guanyà el Partit Popular amb majoria absoluta. Amb Mariano Rajoy en el poder es preveia un canvi rotund en la situació econòmica i cultural del país— deixem a elecció dels lectors si bona o perniciosa— per tal de superar la crisi monetària que s'estava començant a coure.

Amb aquest objectiu, a l'any 2013 es creà la LOMCE— *Ley Orgánica para la Mejora de la Calidad Educativa*— en mans del Ministre d'Educació José Ignacio Wert. La llei establia canvis en tots els nivells d'educació i dividia les assignatures per troncats, específiques i de lliure configuració autonòmica³.

Les primeres— les troncats—les havia d'aplicar l'Estat, qui estableix el contingut curricular, els criteris d'avaluació i el model d'aprenentatge. Les segones— les específiques— són de lliure elecció entre diverses opcions proposades i l'Estat se n'encarregaria només d'establir els criteris d'avaluació. I, les últimes— les de lliure configuració autonòmica—, seria la comunitat autònoma qui les regulés. Vegem-ne alguns exemples:

Primària:

En el bloc de les troncats hi ha cinc assignatures: Llengua Castellana i Literatura; Matemàtiques; Ciències de la Naturalesa; Ciències Socials i Primera Llengua Estrangera. Totes són obligatòries.

En el bloc de les específiques en trobem de dos tipus: les obligatòries, amb Educació Física i Religió o Valors Socials i Cívics —a escollir entre una o altre—, i les

³Tot i que la llei és del 2013, la seva aplicació continuarà en progrés fins el curs 2017-2018.

optatives– a escollir-ne només una–, entre Educació Artística; Segona Llengua Estrangera; Religió – si no s’ha escollit a l’apartat anterior–; i Valors Cívics i Socials–el mateix cas que Religió.

Mentre que en l’apartat de lliure configuració autonòmica hi trobem l’assignatura de Llengua Cooficial i Literatura en les comunitats que en tinguessin juntament amb altres dues assignatures, una a determinar i l’altre escollida del bloc d’específiques que no s’hagi cursat.

Quant a les avaluacions finals, hi ha una d’individual en acabar el sisè curs per a tots els alumnes *“en la que se comprobará el grado de adquisición de la competencia en comunicación lingüística, de la competencia matemática y de las competencias básicas en ciencia y tecnología, así como el logro de los objetivos de la etapa”* (BOE, 2013: 97872).

- Secundària:

L’estructura en blocs és exactament similar a la de l’Educació Primària a diferència de l’organització de l’etapa que es divideix en dos cicles, el primer de tres cursos i el segon d’un– quart d’ESO– degut al seu caràcter propedèutic: via acadèmica –batxillerat– o via aplicada –Formació Professional.

De la mateixa manera que a la Primària, hi haurà una avaluació final a l’últim curs– a quart–, i serà individual amb dues opcions a escollir: ensenyaments acadèmics o ensenyaments aplicats, en els quals, es *“comprobará el logro de los objetivos de la etapa y el grado de adquisición de las competencias correspondientes en relación con las siguientes materias”* (Ley orgánica 8, 2013: 97878): les cursades en el bloc d’assignatures troncales, tret de Biologia i Geologia i Física i Química, en les què l’alumne s’avaluarà si les escull de les matèries d’opció; dues de les matèries cursades a les assignatures troncales de quart i una matèria del bloc d’específiques de qualsevol del cursos acadèmics de secundària que no sigui Educació Física, Religió, o Valors Ètics.

- Batxillerat:

Al batxillerat, com fins ara, continuaran havent-hi quatre modalitats: Ciències, Arts, Humanitats i Ciències Socials però, per accedir-hi, no només caldrà haver superat l’ESO, sinó que s’haurà d’haver aprovat també la revàlida de l’opció d’ensenyaments acadèmics.

En acabar l’etapa es realitzarà una prova d’avaluació final per comprovar si s’han assolit els objectius establerts i el nivell de competències de:

a) Totes les assignatures cursades en el bloc de matèries troncal·s menys les que impliquin continuïtat al llarg dels dos cursos, de les quals només s'empraran les estudiades a segon.

b) S'hauran d'escollir dues assignatures d'opció del bloc de les troncal·s de qualsevol dels dos cursos i, de la mateixa manera que a l'apartat a), s'avaluaran les matèries de segon en el cas que impliquin una durada de dos cursos.

c) Una matèria del bloc d'específiques menys Educació Física o Religió.

Per adquirir el títol de batxiller serà imprescindible superar la prova final amb una nota igual o superior a 5 –ponderada amb un 40%– i els dos cursos de batxillerat amb la mateixa nota –ponderada amb un 60%–. Una vegada superat es podrà accedir a Cicles de Grau Mitjà, Formació Professional Superior i als ensenyaments Universitaris. Tot després, és clar, d'un procediment d'admissió. L'única diferència amb el sistema anterior és la futura desaparició de la selectivitat per afegir unes proves específiques de cada universitat.

- Formació Professional Bàsica:

És d'oferta obligatòria i caràcter gratuït amb una durada de dos anys. Per accedir-hi hi ha d'haver una recomanació de l'equip docent de l'ESO i un consentiment per part dels tutors legals de l'alumne si tingués una edat entre 15 i 17 anys.

Aquests cicles garantiran unes competències bàsiques a partir de l'estudi de set assignatures: Llengua Castellana, Llengua Estrangera, Ciències Socials, Llengua cooficial– els que en tinguin–, Matemàtiques i Ciències Aplicades al Context Personal i Aprenentatge en un Camp Professional.

Ara ve la gran problemàtica. Si ens hem fixat en les avaluacions finals de cada una de les etapes dels diversos ensenyaments– Primària, Secundària i Batxillerat–, veurem que el bloc de les assignatures de lliure configuració autonòmica no en forma part i, per tant, els alumnes estan exempts d'examinar-se de la llengua cooficial que els correspongui si així ho desitgen. A més a més, la llei estableix que el castellà ha de ser també llengua vehicular en tots els centres docents de l'Estat “*en una proporció razonable*” i que per tant, ha d'estar present en un 25% de l'horari lectiu en les comunitats que posseeixin una altra llengua oficial. Què vol dir això? Que amb aquest sistema s'anul·laria la LEC– Llei d'Educació Catalana– que des del 2009 estava en funcionament i que permetia una educació integrada en llengua catalana a les assignatures no lingüístiques. Per aquest motiu, el Govern central va establir que assumiria en un primer moment la

despesa de centres privats en castellà per aquelles famílies interessades en escolaritzar-hi els seus fills mentre no s'aplicava aquest tant per cent però que, posteriorment, hauria de ser la Generalitat qui ho costegés.

4.1. Problemàtiques actuals

La Consellera Irene Rigau va declarar poc després que s'aprovés la LOMCE que “a Catalunya no es pot aplicar la llei” perquè no només agredeix un model d'immersió que fins ara tenia èxit, sinó que, a més a més, “és un atac a la cohesió social”⁴ que pretén segregar per motius lingüístics.

El Govern de la Generalitat ha rebut el suport de gran part de la comunitat educativa— que ja s'havia manifestat en diverses ocasions quan es va publicar la llei per primera vegada— i de l'arc parlamentari. Jaume Collboni, del PSC, va declarar que la LOMCE era “un cop d'estat” i que “trenca el consens i el principi d'igualtat. ICV-EUiA afegia que era un disparat “una aberració i un acte de propaganda que intenta dissimular una pessima política”. ERC va garantir que treballarien perquè no s'apliqués i CDC que no retrocedirien ni un pas enrere perquè és una “clara agressió” al model d'ensenyament català⁵.

Davant la negativa de la Generalitat en aplicar la llei, sis famílies catalanes van demandar —amb Convivència Cívica Catalana al capdavant— la utilització del castellà com a llengua d'aprenentatge a les escoles, amb la qual cosa, el Govern central va iniciar un recurs per garantir “*que el castellano tenga carácter vehicular en una proporción razonable junto con el catalán*” (*La Vanguardia*, dijous 7 de maig 2015: 28). Finalment, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya resolgué el recurs i dictà que s'hauria d'aplicar el castellà en el 25% de les assignatures dels centres als quals pertanyen els nens de les famílies demandants.

Les 43 institucions que formen Som Escola es posicionaren ràpidament a favor dels centres educatius afectats, mentre que partits polítics com el PPC, Ciutadans o associacions com Convivència Cívica Catalana o *Asamblea por una Escuela Bilingüe* (AEB) mostraren la seva satisfacció a favor d'aquesta resolució i es posaren mans a la obra per impedir que es continués amb el model d'immersió català.

AEB es dedicà a assessorar a les famílies interessades en el model lingüístic de català-castellà recomanant-los que comencessin per reclamar a l'escola una ampliació

⁴Declaracions facilitades pel diari *El Mundo* (7 de maig de 2015) p. 12.

⁵Ibidem.

de les hores lectives en castellà per així permetre que s'executessin les lleis i les sentències judicials que obliguen a fer-ho.

D'altra banda, com ja hem anomenat al final de l'apartat anterior, la Generalitat hauria— tot i que no estan disposats a dur-ho a terme— de costejar els centres privats dels alumnes que volguessin una escolarització en castellà. El ministeri d'Educació ha establert que serien uns 6.075 euros per alumne com a compensació. De moment, però, només s'han rebut 326 peticions en relació al milió i mig d'estudiants que té Catalunya. Tot i així, la consellera d'Ensenyament Irene Rigau va anunciar que presentaria les al·legacions oportunes per intentar paralitzar el recurs.

Un altre fet recent ha estat el recurs presentat pel Ministeri d'Educació al TSJC perquè en les preinscripcions per al curs 2015-2016 de Catalunya no hi constava cap casella per especificar la llengua d'ensenyament que els pares volien per als seus fills. El model lingüístic ideal del Govern central és del 50% en les dues llengües, però consideren que fins que això no sigui possible, es necessari que als fulls de preinscripció consti la llengua vehicular que volen els pares per aplicar o no, de moment, el 25% de les classes en castellà. Per tant, es pretén que aquelles famílies que ho vulguin puguin repetir la preinscripció— tot i que la Generalitat tampoc està gaire disposada a permetre-ho.

La Generalitat i tots els partits polítics que recolzen la seva política lingüística veuen la situació com un “cop d'estat del Govern contra la immersió” (*El Mundo*, 7 de maig de 2015: 12). Però si el foc ja tenia prou llenya, el que va acabar d'incendiar la xemeneia van ser les declaracions del Ministre d'Educació en els passadissos del Congrés dels Diputats quan va equiparar la situació del castellà a Catalunya amb la del català “*en aquellas épocas que les gusta tanto recordar*”. Tot i que posteriorment va intentar rectificar-ho, ja era massa tard per frenar la immensitat de crítiques que va rebre: “S'ha de ser molt mala persona, molt fanàtic, per ofendre a milers de persones que van ser apallissades per parlar català durant el franquisme”, li digué Tardà de ERC en el Congrés.

Uns dies després, però, el PPC, Ciutadans, UPyD i Vox, amb una dotzena d'entitats contràries a la immersió, denunciaren els “mètodes de pressió feixista” (Directe.cat, 17/05/15) dels polítics catalans amb un manifest anomenat *En defensa de la libertad, y contra el acoso nacionalista*, on exigien l'eliminació de la immersió a la vegada que pretenien que el Govern central retirés les competències en educació a la Generalitat de Catalunya.

Estima que és inadmissible que es desacatin sentències i que “fomentin a través de les seves associacions afins i subvencionades amb els diners de tots l'assetjament i l'aïllament d'aquesta i altres famílies que simplement reclamen uns drets trepitjats per l'Administració catalana, tractant-los com si fossin uns inadaptats” (Directe.cat, 17/05/15).

Però per què aquesta situació? Per entendre-ho millor farem un petit incís als possibles models que ofereix la LOMCE: la opció lingüística o la conjunció lingüística. El model d'opció, emprat actualment al País Basc i Navarra, es fonamenta en una oferta d'alternatives que inclouen la utilització exclusiva del castellà, de la llengua cooficial pròpia i la integració de les dues d'acord amb l'elecció que decidiren els pares i tutors en base a la situació de les diverses zones sociolingüístiques. Mentre que, el model de conjunció, permet la condició de vehicular de les dues llengües cooficials i, a vegades, també la primera llengua estrangera. És utilitzat a Galícia, a les Illes Balears i a la Comunitat Valenciana.

A Catalunya, però, no s'han aplicat cap d'aquests dos models perquè tal i com s'especifica a l'article 35.1 de l'Estatut d'Autonomia “el català ha d'utilitzar-se normalment com a llengua vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament universitari i en el no universitari”. Amb la qual cosa, el Tribunal Constitucional ha indicat que “*el catalán debe ser, por tanto, lengua vehicular y de aprendizaje en la enseñanza, pero no la única que goce de tal condición, predicable con igual título del castellano*”. Finalitza expressant que l'article 35 de l'Estatut “*es conforme a la Constitución si no impide el libre y eficaz ejercicio del derecho a recibir la enseñanza en castellano como lengua vehicular y de aprendizaje en la enseñanza*”. Per tant, el castellà deuria emprar-se com a llengua en les assignatures no lingüístiques com ho està fent actualment el català. Respon això, per tant, a un model d'immersió?

5. CONCLUSIONS

Després de realitzar aquest estudi, en general es pot considerar que l'evolució del català a nivell social ha estat tot un èxit. S'ha passat de parlar-lo a nivell particular a poder utilitzar-lo en molts àmbits de la societat actual com per exemple en l'ensenyament.

La implantació de la Immersió Lingüística ha suposat ser la clau per aquest impuls, de no ser així, encara seria una llengua desconeguda per alguns i, per tant, suposaria tard o d'hora la seva extinció. La manera més efectiva per evitar-ho, se'ns dubte, ha estat

aplicar-lo a l'escola a un nivell total. Perquè si bé és cert que tothom qui parla català ho fa també en castellà, la situació contrària és molt diferent.

Actualment, però, ens hem trobat amb una realitat social que va molt més enllà d'aquest tema, i és la immigració. A Catalunya arriben a l'any gran immensitat de persones provinents de molts països diferents amb llengües totalment oposades, amb la qual cosa, l'aplicació del català a l'escola permet no només el seu ensenyament sinó, també, evitar el risc de segregació d'aquest col·lectiu per motius de llengua i la seva integració en la nostra societat. No obstant això, i com hem pogut veure en l'apartat anterior, actualment s'han creat diverses discrepàncies que posen en perill aquest sistema.

Segons dades actuals, els alumnes catalans tenen un nivell molt semblant de català i de castellà, de fet, Catalunya està situada en la posició número nou en el rànquing de comunitats autònomes amb el domini de la llengua més alt de l'Estat. Tant perjudicial és, doncs, la Immersió Lingüística?

Si bé és cert que des de el Govern central es vol implantar el castellà a l'escola catalana, la realitat és com ells la veuen? Tal i com analitzava la filòloga Carme Junyent, molts mestres deixen d'emprar el català a l'escola per fer més fàcil la comprensió de la matèria. De fet, en una enquesta realitzada l'any 2002, es va demostrar que un 67% dels directors d'institut demanava la docència en català mentre que el percentatge d'alumnes baixava al 33%. Va ser a l'any 2012 quan la pròpia consellera d'ensenyament, Irene Rigau, reconeixia que hi havia 459 escoles i instituts que realitzaven alguna assignatura no lingüística en castellà, com ara matemàtiques, plàstica o geologia.

Què vol dir això? Significa que el català ha progressat, el model lingüístic ha estat efectiu però que, posat en pràctica, no sempre s'utilitza el sistema, amb la qual cosa, si actualment el Govern central vol aplicar per la via legal un 25% de les matèries en castellà, no hi haurà cap canvi perquè fins ara ja s'estava realitzant.

En resum, la immersió lingüística ha estat un camí difícil i fatigós, però gràcies a la voluntat de tots els seus ideòlegs, polítics i parlants s'ha pogut aplicar a l'escola catalana com ja ho va fer el Quebec en el seu moment. És cert que actualment hi ha hagut moltes problemàtiques, però com diu Carme Junyent: "No és la dictadura o la democràcia qui juga un paper, sinó els parlants. Els parlants que es facin responsables, no tant de la llengua com del futur de la diversitat lingüística. Crec que aquí tots hi tenim un paper a jugar i, si no volem contribuir a la mort de les llengües, tenim una bona causa on apuntar-nos" (*Anoia Diari*, 15/05/15).

6. BIBLIOGRAFIA

6.1. Llibres, diaris i revistes

- Luis María ANSON, *Igual que Franco, pero al revés: persecución del castellano en Catalunya*, «Diari ABC» (Diumenge 12 de setembre de 1993).
- Joaquim ARENAS i Margarida MUSET (2008): *La immersió lingüística a Catalunya, un projecte compartit*, Vic, Eumo Editorial.
- Josep Maria ARTIGAL (1989): *La immersió a Catalunya: consideracions psicolingüístiques i sociològiques*, Vic, EUMO, «Col·lecció Complements», núm. 14.
- Joan BADIA, *Gràcies a la immersió lingüística*, «Revista Òmnium», Núm. 15. ps. 21-23.
- Mercè BARCELÓ, Xavier BERNADÍ i Joan VINTRÓ, *Especial Sentència 31/2010 del Tribunal Constitucional, sobre l'Estatut d'autonomia de Catalunya de 2006*, «Revista catalana de dret públic» (2010) ps. 7-495.
- Josep M. BRUNET i Josep M. CALVET, *El TC avala la majorpart del Estatut perorecorta 14 artículos*, «Diari La Vanguardia» (dissabte 3 de juliol de 2010).
- Magi CAMPS, *El catalán avanza a trompicones pese a las leyes estatales, según un informe*, «Diari La Vanguardia» (dijous 7 de maig de 2015), p.28
- Josep CASANOVAS, Joan SOLER i Antoni TORT, *L'impuls de l'educació durant la segona república: l'ensenyament públic a Osona (1931-1936)*, «Revista AUSA», Núm. 157 (2006), ps. 393-434.
- Joan Baptista CULLA (2008): *La llengua entre bandera i espantall*, dins *La Dreta espanyola a Catalunya: 1975-2008*, Barcelona, La Campana; «Col·lecció Obertures», núm. 26.
- Francesc DE CARRERAS, *¿Qué dice el Foro Babel?*, «Diari El País» (dimecres 29 de juliol de 1998).
- ECA, *Los niños de Catalunya sólo pueden estudiar en castellano en 34 colegios privados*, « Diari El confidencial autonómico» (dimarts 10 de març de 2015).
- Pep ELIAS, *M. Carme Junyent: “Si nosaltres diem no, l'estat ja pot dir missa: nosaltres mantindrem la llengua”*, «Anoia Diari» (divendres 15 de maig de 2015).
- Josep GISBERT, *Mas acusa a Rajoy de cambiar en los tribunales lo que no le dan los votos*, «Diari La Vanguardia» (dijous 7 de maig de 2015), p. 27.

- Maite GUTIÉRREZ, *Iguales en catalán y castellano*, «Diari La Vanguardia» (divendres 8 de maig de 2015), ps. 30-31.
- Maite GUTIÉRREZ, *Otro golpe al catalán. Educación recurre al TSJC la preinscripción escolar y exige un 25% de castellano*, «Diari La Vanguardia» (dijous 7 de maig de 2015), p. 26.
- Juan Carlos HIDALGO, *La Generalitat deberá pagar 6.057 euros por alumno por estudiar en castellano en centro privado*, «Diari La Vanguardia» (dimarts 24 de juny de 2014).
- Carme JUNYENT, *El 25%*, «Diari VilaWeb» (dijous 14 de maig de 2015).
- A. LÓPEZ, *De la LGE a la LOMCE: Así son las siete leyes educativas españolas de la democracia*, «Diari teinteresa.es» (9 d'octubre de 2013).
- Juan Antonio LORENZO, *Claves históricas y educativas de la Restauración y de la Segunda República (1876-1936)*, «Revista Complutense de Educación», núm. 1, Vol.12 (2001), ps. 215-249.
- Salomó MARQUÈS, *L'escola franquista. Maestros mássantos que sabios. Depuració i exili*, dins *Ensenyar i Prendre. Mestres i estudiants a la Girona del segle XX*, «Conferències a l'Arxiu Municipal», Núm. 5 (2010), ps.103-129.
- Pedro Luis MORENO, *La Ley General de Educación y la educación de adultos*, «Revista de Educación», Núm. Extra 1 (1992), ps. 109-130.
- Redacció, *El castellano no está perseguido*, «La Vanguardia» (diumenge 3 d'octubre de 1993), p.21.
- Redacció, *El bo i el millor de l'espanyolisme exigeix la retirada de les competències en educació a la Generalitat*, «Directe.cat», (diumenge 17 de maig de 2015).
- Irene RIGAU, *No separemos por razón de lengua*, «Diari La Vanguardia» (dijous 7 de maig de 2015), p. 28
- Pau RODRÍGUEZ, *El Govern llevará al Constitucional la ley Wert si no hay modificaciones*, «Diari eldiario.es» (dilluns 18 de maig de 2015).
- Pau RODRÍGUEZ, *Un curso para evitar la ley Wert en Catalunya*, «Diari eldiario.es» (dilluns 15 de setembre de 2014).
- Francesc RUIZ, Rosa SANZ i Jordi SOLÉ CAMARDONS (1996): *Història social i política de la llengua catalana*, València/ Barcelona, Contextos 3 i 4.
- Mila SEGARRA NEIRA (1990): *Autonomia política i conflicte lingüístic a Catalunya entre 1976 i 1987*, dins Manuel PARÉS i Gaëtan TREMBLAY: *Catalunya, Quebec. Autonomia i Mundialització*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, ps. 85-119.
- Joan Ramon SOLÉ (1998): *Legislació Lingüística de Catalunya. La llei de política lingüística i altres normes lingüístiques anotades*, Barcelona, Generalitat de Catalunya; «Col·lecció Biblioteca tècnica de Política lingüística», núm. 5.
- Miquel STRUBELL, *La normalización lingüística en el sistema escolar de Catalunya y el entorno social*, «Revista de educación», Núm. 268 (1981), ps. 31-48.
- Daniel G. SASTRE i Olga R. SANMARTÍN, *Los partidos denuncian un «golpe de Estado» contra el catalán*, «Diari El Mundo» (dijous 7 de maig de 2015), p. 12.

- Ignasi VILA, *Els programes de canvi de llengua de la llar a l'escola: el repte de la catalanització escolar*, «Treballs de Sociolingüística Catalana», Núm. 20 (2009), ps. 229-257.
- Eduard VOLTAS (1996): *La guerra de la llengua*, Barcelona, Empúries.
- José Ignacio WERT, *La lengua en la escuela*, «Diari La Vanguardia» (dijous 7 de maig de 2015), p. 28.

6.2. Lleis

- *Sentència 31/2010*, «BOE» (28 de juny de 2010), Núm. 172.
- *Ley 14/1970, de 4 de agosto, General de Educación y Financiamiento de la Reforma Educativa*, «BOE», Núm. 187 (6 d'agost de 1970), ps. 12525-12546.
- *Llei 7/1983, de 18 d'abril, de Normalització Lingüística a Catalunya*, Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Núm. 322 (22 d'abril de 1983), ps. 3-15.
- *Ley Orgánica 1/1990, de 3 d'octubre de 1990, de Ordenación General del Sistema Educativo*, «BOE», Núm. 238 (4 d'octubre de 1990) ps. 28927- 28942.
- *Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació*, «Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya» Núm. 012/2009 (10 de juliol de 2009).
- *Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre, para la mejora de la calidad educativa*, «BOE», Núm. 295 (10 de desembre de 2013), ps. 97858-97921.
- *Decreto 1433/1975, de 30 de mayo*, «BOE», Núm. 156 (1 de juliol de 1975) Ps. 14249-14250.
- *DECRET 75/1992, de 9 de març, pel qual s'estableix l'ordenació general dels ensenyaments de l'educació infantil, l'educació primària i l'educació secundària obligatòria a Catalunya*, «Diari oficial Generalitat de Catalunya», Núm. 1578 (3 d'abril de 1992) p. 2048.
- Parlament de Catalunya (2012): *Estatut d'autonomia de Catalunya. Text Consolidat*, Barcelona, Generalitat de Catalunya.

6.3. Pàgines web

- *Convivència cívica catalana*: [<http://convivenciavicacatalana.blogspot.com.es/>]
- CCOO, *LOMCE: Canvis a secundària*, «Informa educació» Núm. 3. Ps. 1-4: [<http://educacio.ccoo.cat/2014/02/lomce-canvis-secundaria.html>]
- CCOO, *LOMCE: Canvis a batxillerat*, «Informa educació» Núm. 4. Ps. 1-4: [<http://educacio.ccoo.cat/2014/02/lomce-canvis-batxillerat.html>]
- CCOO, *LOMCE: Canvis a la formació professional*, «Informa educació» Núm. 4. Ps. 1-6: [<http://educacio.ccoo.cat/2014/02/lomce-canvis-la-fp.html>]
- RTVE, *Las claves de la reforma educativa o 'leyWert'*, rtve.es (21 de novembre de 2013): [<http://www.rtve.es/noticias/20131121/claves-reforma-educativa-ley-wert/665805.shtml>]
- Secretaria de Polítiques Educatives (2004): *Bases teòriques del Programa d'Immersion Lingüística del Servei d'Ensenyament del Català*, Barcelona, Generalitat de Catalunya:

[http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/02b4b23d-1e7e-439f-bb4e-0545d91b269a/Dossiero0_pil_rev.pdf]

- SILVANA, *L'ANC dóna suport a la manifestació de SomEscola el 14 de juliol*, «Assemblea Nacional Catalana» (divendres 6 de juny de 2014):

[<https://psxi.wordpress.com/tag/escola-en-catala/>]

- *Som Escola*: [<http://www.somescola.cat/>]